

УДК 332.2:630

*І. А. Опенько,
д. е. н., доцент, доцент кафедри геодезії та картографії,
Національний університет біоресурсів і природокористування України
ORCID ID: 0000-0003-2810-0778*

*Я. А. Степчук,
асистент кафедри геодезії та картографії,
Національний університет біоресурсів і природокористування України
ORCID ID: 0000-0002-7000-1928*

*А. В. Городнича,
аспірант кафедри геодезії та картографії,
Національний університет біоресурсів і природокористування України
ORCID ID: 0000-0001-5733-1220*

DOI: 10.32702/2306-6806.2022.2.79

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ЕКСПЕРТНОГО ВИСНОВКУ ЩОДО ВИЛУЧЕННЯ ЗЕМЕЛЬ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ ТА ІНШОГО ПРИРОДООХОРОННОГО ПРИЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ПОТРЕБ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

*I. Openko,
Doctor of Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department
of Geodesy and Cartography, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine*

*Ya. Stepchuk,
Assistant of the Department of Geodesy and Cartography, National University
of Life and Environmental Sciences of Ukraine*

*A. Gorodnucha,
Postgraduate student of the Department of Geodesy and Cartography,
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine*

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL PRINCIPLES OF FORMING THE EXPERT OPINION FOR EXTRACTION THE LAND NATURE RESERVE FUND AND OTHER ENVIRONMENTAL PROTECTION PURPOSE FOR NATIONAL SECURITY

У сучасних умовах розвитку оборонних і безпекових спроможностей, з метою усунення ризиків національної безпеки у сфері захисту державного кордону України, реалізації заходів визначених Стратегією національної безпеки України та удосконалення і розвитку загальнодержавної системи захисту державного кордону. Реалізуючи зазначені вище завдання, в межах 50-ти метрової смуги вздовж державного кордону України, виникають обставини які передбачають вилучення земель природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення для потреб національної безпеки, зміна меж, категорії та скасування таких земель проводиться за погодженням з центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування і реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, на підставі відповідного експертного висновку. Метою цієї публікації є розроблення теоретико-методологічних засад до формування експертного висновку щодо вилучення земель природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення для потреб національної безпеки в Україні. В результаті проведеного дослідження для формування експертного висновку щодо вилучення земель природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення для потреб національної безпеки ми визначили принципи та алгоритм виконання такої експертизи, окреслили структуру експертного висновку. Визначено основні статті витрат для формування експертного висновку, зокрема, передбачено оплату праці семи експертів, витрати які пов'язані з адміністрування та накладні витрати.

In modern conditions of development of defense and security capabilities, in order to eliminate national security risks in the field of protection of the state border of Ukraine, implementation of measures set by the National Security Strategy of Ukraine, and improvement and development of national border protection. National Security and Defense of Ukraine of July 30, 2021 identified a number of tasks. Implementing the above tasks, within a 50-meter strip along the state border of Ukraine, there are circumstances that involve the withdrawal of lands of nature reserves and other environmental purposes for national security. However, according to Article 54 of the Law of Ukraine "On Nature Reserve Fund of Ukraine" change of boundaries, categories and cancellation of the status of territories and objects of nature reserve fund is carried out in accordance with Articles 51—53 of this Law in coordination with the central executive body. government, which ensures the formation and implementation of state policy in the field of environmental protection, on the basis of the relevant expert opinion. In this regard, the issue of forming theoretical and methodological foundations for the development of appropriate expert opinion is extremely relevant and timely and requires comprehensive research. The purpose of this publication is to develop a theoretical and methodological basis for the formation of an expert opinion on the withdrawal of lands of nature reserves and other environmental purposes for the needs of national security in Ukraine. The analysis of literature sources revealed that despite the number of studies, the outlined problem is insufficiently studied, and the issue of forming an expert opinion on the withdrawal of nature reserves and other environmental purposes for the national security of Ukraine remains unclear. We have an urgent need to develop principles, methods and procedures for conducting an independent professional examination to form an expert opinion on the withdrawal of lands of nature reserves and other environmental purposes for the arrangement of the Ukrainian-Russian state border. It is this need that determines the choice of the topic of scientific publication and the main areas of research, determines the purpose, structure and content of the study. As a result of the study to form an expert opinion on the withdrawal of lands of nature reserves and other environmental purposes for national security, we determined the principles and algorithm of such expertise, outlined the structure of the expert opinion. The main items of expenditure for the formation of an expert opinion have been identified, in particular, the salaries of seven experts, administrative costs and overheads.

Ключові слова: експертний висновок, вилучення земель, землі природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення, національна безпека.

Key words: expert opinion, withdrawal of lands, lands of nature reserve fund and other nature protection purpose, national security.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

У сучасних умовах розвитку оборонних і безпекових спроможностей, з метою усунення ризиків національної безпеки у сфері захисту державного кордону України, реалізації заходів визначених Стратегією національної безпеки України [1], та удосконалення і розвитку загальнодержавної системи захисту державного кордону, рішенням Ради національної безпеки і оборони України від 30 липня 2021 року визначено ряд завдань [2]: проведення інвентаризації земельних ділянок шириною 30—50 метрів уздовж лінії державного кордону на суші, по берегу української частини прикордонної річки, озера або іншої водойми, із визначенням власників і користувачів земельних ділянок, кадастрових номерів (за наявності), цільового призначення та форми власності; організації роботи щодо припинення права постійного користування земельними ділянками (або їх частинами) земель природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення, земель історико-культурного призначення шириною 30—50 метрів уздовж лінії державного кордону на суші, по берегу української частини прикордонної річки, озера або іншої водойми, передбачивши забезпечення в установленому порядку погодження зміни меж земельних ділянок зазначеного вище призначення для їх передачі в постійне користування військовим частинам Державної прикордонної служби України; вжиття заходів щодо вилучення (відчуження) земельних ділянок (або їх частин), наданих землекористувачам у постійне або тимчасове користування із земель державної та комунальної власності шириною 30—50 метрів уздовж лінії державного кордону на суші, по берегу української частини прикордонної річки, озера або іншої водойми, зміни цільового призначення цих земельних ділянок та їх передачі в постійне користування військовим частинам Державної прикордонної служби України; вжиття заходів щодо викупу з

метою подальшої передачі в постійне користування військовим частинам Державної прикордонної служби України земельних ділянок (або їх частин) та розміщених на них об'єктів нерухомого майна (або їх частин), які перебувають у власності юридичних та фізичних осіб і знаходяться в межах земельних ділянок шириною 30—50 метрів уздовж лінії державного кордону на суші, по берегу української частини прикордонної річки, озера або іншої водойми, у разі недосягнення згоди з власниками зазначених земельних ділянок та розміщених на них об'єктів нерухомого майна щодо їх викупу [2].

Реалізуючи зазначені вище завдання, в межах 50-ти метрової смуги вздовж державного кордону України, виникають обставини які передбачають вилучення земель природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення для потреб національної безпеки. Однак, згідно зі статтею 54 Закону України "Про природно-заповідний фонд України" [3] зміна меж, категорії та скасування статусу територій і об'єктів природно-заповідного фонду проводиться відповідно до статей 51—53 зазначеного Закону за погодженням з центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування і реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, на підставі відповідного експертного висновку. У зв'язку з цим, питання формування теоретико-методологічних засад для розроблення відповідного експертного ви-

сновку є надзвичайно актуальним та своєчасним і потребує комплексного наукового дослідження.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Питання які стосуються теоретико-методологічних засад проведення економічних, судових, бухгалтерських експертиз висвітлювали у своїх публікаціях такі вчені: М.Ф. Базась, О.А. Горлачук, А.П. Климович, Н.Є. Натуркач, І.В. Перезова, І.В. Пиріг, В.С. Рудницький, Н.Є. Стельмах, Я.І. Слободян, К.О. Утенкова, В.В. Федчишина, Г.Р. Хамидуллина та інші.

Сучасні теоретико-методологічні положення щодо раціонального використання й охорони земель природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення сформовані в наукових працях О. Василюк, С. Шутяк, Н. Шпарик, В.В. Горлачука, А.С. Добряка, А.Я. Сохничя, А.М. Третяка, Р.В. Тихенка та інші [12—23].

Питання щодо правового режиму земель земель природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення досліджували наступні вчені-юристи: О.М. Ковтун, А.М. Мірошниченко, А.Й. Годованюк, О.О. Статівка, А.І. Черемнова, О.В. Василюк та інші.

Дослідження, які стосуються екологічних наслідків у результаті проведення воєнних дій на Сході України присвячені праці Н. Денісова, Д. Аверіна, А. Ющук, В. Єрмакова, О. Улицького, П. Бистрова, С. Зібцева, С. Чумаченка, Ю. Набиванця [11].

Аналіз літературних джерел виявив, що незважаючи на чисельність досліджень, окреслена проблема вивчена недостатньо, а питання формування експертного висновку щодо вилучення земель природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення для потреб національної безпеки України, потребує уваги наукової спільноти. Перед нами постала нагальна потреба в опрацюванні принципів, методів та процедури проведення незалежної фахової експертизи для формування експертного висновку щодо вилучення земель природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення для облаштування українсько-російського державного кордону. Саме цією необхідністю обумовлено вибір теми наукової публікації та основних напрямів пошуку, визначено мету, структуру та зміст дослідження.

МЕТА СТАТТІ

Мета статті — розробити теоретико-методологічні засади до формування експертного висновку щодо вилучення земель природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення для потреб національної безпеки в Україні.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Загально визнаний у міжнародному праві принцип непорушності і недоторканності державних кордонів та територіальної цілісності держав є основною складовою сучасної універсальної системи колективної безпеки, передумовою забезпечення міжнародного миру [4—6]. Тому в системі забезпечення національної безпеки будь-якої держави питання недоторканності державних кордонів мають пріоритетне значення.

Водночас Конституцією України проголошено, що суверенітет нашої держави поширюється на всю її територію; складовою державного суверенітету є цілісність і недоторканність території України в межах існуючих кордонів; захист суверенітету і територіальної цілісності України є найважливішою функцією держави, справою всього Українського народу (стаття 2, частина перша статті 17 Конституції України). В аспекті статей 2, 17 Конституції України непорушність державних кордонів є передумовою територіальної цілісності, політичної та економічної незалежності, суверенітету та єдності, а відтак й існування України як незалежної держави, захищеності демократичного конституційного ладу, прав і свобод людини і громадянина, сталого

розвитку національної економіки, забезпечення екологічної безпеки і підтримання екологічної рівноваги [7].

Захист державного кордону України є невід'ємною частиною загальнодержавної системи забезпечення національної безпеки (статті 3, 12, 18 Закону України "Про національну безпеку України" [8], стаття 2 Закону України "Про Державний кордон України" [9]). Забезпечення захисту державного кордону є реалізацією фундаментальних національних інтересів України.

Відповідно до статті 17 Конституції України забезпечення державної безпеки і захист державного кордону України покладаються на відповідні військові формування та правоохоронні органи держави, організація і порядок діяльності яких визначаються законом [7].

Згідно зі статтею 1 Законом України "Про Державну прикордонну службу України" завдання щодо забезпечення недоторканності державного кордону та охорони суверенних прав України в її прилеглий зоні та виключній (морській) економічній зоні покладаються Державну прикордонну службу України [9].

Відповідно до статті 2 Законом України "Про Державну прикордонну службу України" основними функціями Державної прикордонної служби України є, зокрема [9]:

- охорона державного кордону України на суші, морі, річках, озерах та інших водоймах з метою недопущення незаконної зміни проходження його лінії, забезпечення дотримання режиму державного кордону та прикордонного режиму;

- здійснення в установленому порядку прикордонного контролю і пропуску через державний кордон України та до тимчасово окупованої території і з неї осіб, транспортних засобів, вантажів, а також виявлення і припинення випадків незаконного їх переміщення;

- участь у заходах, спрямованих на боротьбу з тероризмом, а також припинення діяльності незаконних воєнізованих або збройних формувань (груп), організованих груп та злочинних організацій, що порушили порядок перетинання державного кордону України.

Відтак Державна прикордонна служба України виконує спеціальні конституційно значущі функції у важливих сферах життєдіяльності суспільства: забезпечення охорони суверенних прав держави. Належне функціонування органів, підрозділів Державної прикордонної служби є беззаперечним життєво важливим суспільним інтересом.

Виконання Державною прикордонною службою України своїх функцій полягає у здійсненні відповідно до наданих повноважень комплексу заходів з метою забезпечення недоторканності державного кордону, зокрема заходів технічного характеру (стаття 2 Закону України "Про державний кордон України").

Водночас у межах 50-ти метрової смуги вздовж державного кордону України наявні земельні ділянки, які відносяться до природно-заповідного фонду та потребують вилучення для виконання завдань, визначених рішенням Ради національної безпеки і оборони України від 30 липня 2021 року. В розумінні статті 54 Закону України "Про природно-заповідний фонд України" для зміни меж, категорії та скасування статусу територій та об'єктів природно-заповідного фонду необхідним документом є експертний висновок, який підтверджує доцільність, правомірність, надзвичайність та фактичну можливість реалізації вилучення цих земель для потреб національної безпеки та виконання завдань, визначених рішенням Ради національної безпеки і оборони України від 30 липня 2021 року (введено в дію Указом Президента України від 18 серпня 2021 року № 367/2021) [2; 3].

Експертний висновок, відповідно до статті 54 Закону України "Про природно-заповідний фонд України", являє собою документ, в якому формується думка та міркування у вигляді фахової точки зору, викладеної в письмовій формі, що є логічним підсумком, зробленим

Таблиця 1. Алгоритм формування експертного висновку вилучення земель природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення для потреб національної безпеки

№ з/п	Види робіт
1	Отримання завдання та доведення наказу про визначену участь у роботі кожному учаснику групи експертів
2	Вивчення й уточнення завдання експертизи
3	Пошук та відбір документів для експертизи вилучення земель природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення для потреб національної безпеки України (законодавчих актів, наукових доктрин, довідкових матеріалів тощо)
4	Визначення методів і вибір методики для проведення експертизи земель природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення
5	Висування гіпотез та вихідних положень спільно експертами в групі
6	Дослідження (опрацювання, аналіз, обґрунтування результатів експертизи, отриманих експертом особисто)
7	Аналіз судової практики вилучення земель природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення (відбір судових рішень, обґрунтування результатів, формування висновків)
8	Підготовка експертного висновку щодо вилучення земель природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення для потреб національної безпеки України (електронна форма) та узагальнення результатів експертизи, отриманих особисто та наданих фаховими експертами
9	Інспектування результатів за проектом підготовленого експертного висновку (електронна форма)
10	Перевірка експертного висновку (електронна форма) на відповідність вимогам ТУ
11	Попереднє узгодження в групі експертів результатів експертизи, викладених в експертному висновку (електронна форма), внесення пропозицій та зауважень
12	Доопрацювання проекту експертного висновку (електронна форма) з урахуванням пропозицій та зауважень
13	Остаточне узгодження результатів експертизи в групі експертів та надання згоди на виготовлення експертного висновку (паперова форма) для підписання
14	Друкування примірників експертного висновку (паперова форма) для підписання фаховими експертами
15	Підписання фаховим експертом експертного висновку (паперова форма)
16	Реєстрація експертного висновку (паперова форма) шляхом внесення даних до електронних реєстрів і зазначення про це на ньому дати та номеру
17	Сканування експертного висновку (паперова форма) для зберігання в електронному форматі PDF
18	Оформлення експертного висновку (паперова форма) для накладання інспекторського грифу «Засвідчую» шляхом прошивання, опломбування та друку грифу
19	Оформлення для архівного зберігання документів експертизи з експертним висновком (паперова форма)

Джерело: запропоновано авторами за даними ТОВ "НФЕ" [10].

експертами на основі аналізу фактичних обставин еколого-економічних, правових відносин, повідомлених замовником експертизи, та досліджених за його завданням шляхом застосування спеціалізованих знань [3].

При формуванні такого висновку необхідно здійснити всебічне дослідження питання щодо вилучення земель природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення для потреб національної безпеки, для цього необхідно залучити фахівців (вчених) для аналізу еколого-економічних, біологічних (наявність цінних рослин або тварин, збереження яких унеможлиблює зменшення меж, категорії та скасування статусу територій і об'єктів природно-заповідного фонду), будівельних (аналізу підстав для обов'язкового будівництва прикордонної інфраструктури (проти-транспортний рів, вал, рокадна дорога, загородження з колючого дроту)), правових аспектів.

Провадження цієї експертизи повинно ґрунтуватись на таких принципах:

— незалежності експертів, який полягає у забезпеченні таких умов діяльності експертів, за якими на рішення щодо результатів незалежної фахової експертизи ніяким чином не впливають жодні обставини, крім юридичних чи технічних;

— законності, неупередженості дій експертів, об'єктивності та вірогідності результатів експертизи, який виключає можливість будь-якого стороннього впливу на експертний висновок;

— конфіденційності інформації, отриманої під час експертизи

Загальний алгоритм виконання такої експертизи для формування експертного висновку передбачає наступний перелік робіт, який представлено в таблиці 1.

Структура експертного висновку повинна відображати найсуттєвіші аспекти дослідження, характеристики об'єкту дослідження, умови та учасники проведення експертизи, документальне підтвердження тощо. З урахуванням цих обставин, структура експертного висновку повинна складатись з таких основних частин:

1. Вступна частина.

1.1. Замовник експертизи.

1.2. Завдання експертизи.

1.3. Організатор експертизи.

1.4. Підстави для організації проведення експертизи.

1.5. Підстави для проведення експертизи.

1.6. Компетентність і досвід експертів для проведення експертизи.

1.7. Експертизу проводять експерти.

1.8. Тривалість провадження експертизи.

1.9. Принципи експертизи.

1.10. Методи та процедури експертизи.

1.11. Об'єкти експертизи.

1.12. Результати експертизи.

1.13. Відповідальність учасників експертизи.

1.14. Документи, надані для експертизи.

Таблиця 2. Калькуляція витрат на проведення фахової експертизи щодо вилучення земель природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення для потреб національної безпеки

№	ВИТРАТИ НА ВИРОБНИЦТВО:
1.	Загальна сума витрат на винагороду експертам за проведення експертизи: (1.1.+1.2.+1.3.+1.4.)
1.1.	Фаховий експерт – 1 (технічний керівник з правових питань) (кількість витраченого часу / вартість експерт-години)
1.2.	Фаховий експерт – 1 (загальне інспектування) (кількість витраченого часу / вартість експерт-години)
1.3.	Фаховий експерт – 2 (з правових питань) (кількість витраченого часу / вартість експерт-години)
1.4.	Фаховий експерт – 2 (у сфері природокористування) (кількість витраченого часу / вартість експерт-години)
1.5.	Фаховий експерт – 3 (з питань рослинництва) (кількість витраченого часу / вартість експерт-години)
1.6.	Фаховий експерт – 3 (у сфері зоології) (кількість витраченого часу / вартість експерт-години)
1.7.	Фаховий експерт – 3 (у сфері будівництва) (кількість витраченого часу / вартість експерт-години)
1.8.	Технічний фахівець (кількість витраченого часу / вартість експерт-години)
2.	Витрати на сплату єдиного соціального внеску: $([1] \times 22\%)$
АДМІНІСТРАТИВНІ ВИТРАТИ:	
3.	Фонд оплати праці: $([1] \times 35\%)$
4.	Витрати на сплату єдиного соціального внеску, нараховані на ФОП: $([3] \times 22\%)$
ІНШІ НАКЛАДНІ ВИТРАТИ:	
5.	Засновницький фонд (ЗФ): $([1] \times 45\%)$
6.	Резервний фонд діяльності (РФД): $([1] \times 50\%)$
7.	Фонд забезпечення діяльності (ФЗД): $([1] \times 75\%)$

Джерело: запропоновано авторами за даними ТОВ "НФЕ" [10].

1.15. Нормативно-правові акти, які застосовуються в експертизі.

1.16. Наукові праці та довідкова література, які використовуються в експертизі.

2. Дослідницька частина.

2.1 З'ясування фактичних обставин.

2.2 Обґрунтування.

3. Загальні висновки.

4. Підписи експертів.

Головними статтями витрат на формування експертного висновку є витрати на заробітну плату експертам за проведення експертизи, витрати на сплату єдиного соціального внеску, адміністративні витрати, інші накладні витрати (табл. 1).

Експертний висновок за цією незалежною фаховою експертизою являє собою документ, в якому формуються думки та міркування у вигляді фахової точки зору, викладеної в письмовій формі, що є логічним підсумком, зробленим експертами на основі аналізу фактичних обставин правових відносин, повідомлених Замовником експертизи, та досліджених за його завданням шляхом застосування спеціалізованих знань.

ВИСНОВКИ

Таким чином, у результаті проведеного дослідження для формування експертного висновку щодо вилучення земель природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення для потреб національної безпеки, нами було визначено принципи та алгоритм виконання такої експертизи, окреслено структуру експертного висновку. Визначено основні статті витрат для формування експертного висновку, зокрема, передбачено оплату праці семи експертів, витрати які пов'язані з адміністрування та накладні витрати.

Розроблений методологічний підхід дає змогу утворити цілісну науково-обґрунтовану систему, яка об'єднує в собі еколого-економічні, біологічні засади та будівельні норми щодо вилучення земель природно-запов-

ідного фонду та іншого природоохоронного призначення для потреб національної безпеки в Україні.

Подальші напрями досліджень цього питання повинні бути спрямовані на розрахунок витрат пов'язаних з формування експертного висновку, визначення розміру експерт-години, розроблення моделей управління виконавцями експертизи.

Література:

1. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року "Про Стратегію національної безпеки України": Указ Президента України від 14 вересня 2020 року № 392. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#Text> (дата звернення: 17.01.2022).

2. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30 липня 2021 року "Про окремі питання реалізації державної політики у сфері захисту державного кордону": Указ Президента України від 18.08.2021 № 367/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/367/2021#Text> (дата звернення: 17.01.2022).

3. Про природно-заповідний фонд України: Закон України від 16.06.1992 № 2457-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-12#n450> (дата звернення: 17.01.2022).

4. Устав Організації Об'єднаних Націй и Устав Международного Суда. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010#Text (дата звернення 22.10.2021).

5. Декларация о принципах международного права, касающихся дружественных отношений и сотрудничества между государствами в соответствии с Уставом Организации Объединенных Наций Принята резолюцией 2625 (XXV) Генеральной Ассамблеи ООН от 24 октября 1970 года. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_569#Text (дата звернення 22.10.2021).

6. Заключительный акт Совещания по безопасности и сотрудничеству в Европе, Хельсинки, 1 августа 1975 года. Офіційний вісник України. 2005. № 4. Ст. 266.

7. Конституція України від 28.06.1996 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 22.10.2021).

8. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (дата звернення: 22.10.2021).

9. Про державний кордон України: Закон України від 04.11.1991 № 1777-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1777-12#Text> (дата звернення: 22.10.2021).

10. ТОВ "Незалежні фахові експертизи". URL: <https://nfe.org.ua/> (дата звернення: 21.01.2022).

11. Денісов Н., Аверін Д. Оцінка екологічної шкоди та пріоритети відновлення довкілля на сході України. К.: ВАТЕ, 2017. 88 с.

12. Шевченко О.В., Опенько І.А. Теоретичні передумови раціонального сільськогосподарського землекористування. Збалансоване природокористування. 2017. № 3 С. 126—130.

13. Шевченко О.В., Опенько І.А., Цвях О.М. Економічні передумови чергування культур як спосіб запобігання деградації агроландшафту. Землеустрій, кадастр і моніторинг земель. 2017. № 2. С. 58—65.

14. Tsvyakh O., Openko I. Main directions of urban land optimization in Kiev agglomeration. Baltic Surveying International Scientific Journal. 2017. Vol. 6. 1. Pp. 60—65.

15. Цвях О.М., Опенько І.А. Промислові території, як просторовий базис оптимізації використання земель в місті Києві. Землеустрій, кадастр і моніторинг земель. 2017. № 1. С. 83—91.

16. Опенько І.А., Шевченко О.В., Цвях О.М. Аналіз наукових-методичних підходів до грошової оцінки земельних ділянок із полезахисними лісовими насадженнями. Збалансоване природокористування. 2016. № 4. С. 137—142. URL: <http://natureus.org.ua/index.php/ua/>

component/phocadownload/category/5-zbalansovane-prirodokoristuvannya-2016-rik?download=17:zbalansovane-prirodokoristuvannya-4-2016

17. Опенько І.А., Євсюков Т.О. Удосконалення обліку кількості та якості земель під полезахисними лісовими насадженнями в кадастрово-реєстраційній системі. Збалансоване природокористування. 2014. № 3. С. 106—112.

18. Опенько І.А., Євсюков Т.О. Землі під полезахисними лісовими насадженнями: сучасний стан, проблеми, шляхи вирішення. Збалансоване природокористування. 2014. № 1. С. 125—131. URL: <http://www.natureus.org.ua/index.php/ua/component/phocadownload/category/3-zbalansovane-prirodokoristuvannya-2014-rik?download=6:zbalansovane-prirodokoristuvannya-1-2014r>

19. Опенько І.А. Порівняльний аналіз оприлюднення земельно-кадастрових відомостей у зарубіжних країнах та Україні. Землеустрій, кадастр і моніторинг земель. 2013. № 3. С. 80—87.

20. Ievsiukov T., Openko I. An Inventory Database, Evaluation and Monitoring of Especially Valuable Lands at Regional Level in Ukraine. Elsevier, Procedia — Social and Behavioral Sciences, "GEOMED 2013" The 3rd International Geography Symposium June 10—13, 2013 Kemer, Antalya — Turkey. URL: <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877042814016619>

21. Євсюков Т.О., Опенько І.А. Моніторинг особливо цінних земель із застосування технологій ДЗЗ та ГІС. Вісник Львівського державного аграрного університету: економіка АПК. 2013. № 20 (2). С. 231—242.

22. Опенько І.А. Еколого-економічна продуктивність використання земель лісгосподарського призначення в Україні. Агросвіт. № 13—14. 2019. С. 44—52. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/13-14_2019/8.pdf

23. Опенько І.А. Кореляційний аналіз впливу існуючої системи державного управління на використання земель лісгосподарського призначення в Україні. Економіка та держава. № 7. 2019. С. 55—62. http://www.economy.in.ua/pdf/7_2019/12.pdf

References:

1. President of Ukraine (2020), "Decision of the National Security and Defense Council of Ukraine "About the National Security Strategy of Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#Text> (Accessed 25 January 2022).

2. President of Ukraine (2020), "Decision of the National Security and Defense Council of Ukraine "About some issues of implementation of state policy in the field of state border protection", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/367/2021#Text> (Accessed 25 January 2022).

3. The Verkhovna Rada of Ukraine (1992), The Law of Ukraine "About the nature reserve fund of Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-12#n450> (Accessed 25 January 2022).

4. UN (1981), "Charter of the United Nations and Statute of the International Court of Justice", available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010#Text (Accessed 25 January 2022).

5. General Assembly of the United Nations (1970), Resolution "Declaration on the Principles of International Law Concerning Friendly Relations and Cooperation between States in Accordance with the Charter of the United Nations", available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_569#Text (Accessed 25 January 2022).

6. Official Journal of Ukraine (2005), "Final Act of the Conference on Security and Cooperation in Europe (Helsinki, 1 August 1975)", vol. 4, pp. 266.

7. The Verkhovna Rada of Ukraine (1996), "Constitution of Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (Accessed 25 January 2022).

8. The Verkhovna Rada of Ukraine (2018), The Law of Ukraine "About national security of Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (Accessed 25 January 2022).

9. The Verkhovna Rada of Ukraine (1991), The Law of Ukraine "About the state border of Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1777-12#Text> (Accessed 25 January 2022).

10. The official site of LLC "Independent Professional Expertise" (2022), available at: <https://nfe.org.ua/> (Accessed 25 January 2022).

11. Denisov, N. and Averin, D. (2017), Otsinka ekolohichnoi shkody ta priorytety vidnovlennya dovkillya na skhodi Ukrainy [Assessment of environmental damage and priorities for environmental restoration in eastern Ukraine], VAITE, Kyiv, Ukraine.

12. Shevchenko, O. V. and Openko, I. A. (2017), "Theoretical prerequisites for rational agricultural land use", Zbalansovane pryrodokorystuvannya, vol. 3, pp. 126—130.

13. Shevchenko, O. V. Openko, I. A. and Tsyvakh O. M. (2017), "Economic preconditions for alternating crops as a way to prevent degradation of the agro-landscape", Zemleustrij, kadastr i monitorynh zemel', vol. 2, pp. 58—65.

14. Tsyvakh, O. and Openko, I. (2017), "Main directions of urban land optimization in Kiev agglomeration", Baltic Surveying International Scientific Journal, vol. 6 (1), pp. 60—65.

15. Tsyvakh, O. M. and Openko, I. A. (2017), "Industrial territories as a spatial basis for optimizing the use of land in the city of Kyiv", Zemleustrij, kadastr i monitorynh zemel', vol. 1, pp. 83—91.

16. Openko, I. A., Shevchenko, O. V. and Tsyvakh, O. M. (2016), "Analysis of scientific and methodical approaches to the monetary valuation of land with field-protective forest plantations", Zbalansovane pryrodokorystuvannya, vol. 4, pp. 137—142, available at: <http://natureus.org.ua/index.php/ua/component/phocadownload/category/5-zbalansovane-prirodokoristuvannya-2016-rik?download=17:zbalansovane-prirodokoristuvannya-4-2016> (Accessed 25 January 2022).

17. Openko, I. A. and Ievsiukov, T. O. (2014), "Improving accounting quantity and quality of land for shelter forest plantations in the cadastral registration system", Zbalansovane pryrodokorystuvannya, vol. 3, pp. 106—112.

18. Openko, I. A. and Ievsiukov, T. O. (2014), "Lands under field-protective forest plantations: current state, problems, solutions", Zbalansovane pryrodokorystuvannya, vol. 1. pp. 125—131, available at: <http://www.natureus.org.ua/index.php/ua/component/phocadownload/category/3-zbalansovane-prirodokoristuvannya-2014-rik?download=6:zbalansovane-prirodokoristuvannya-1-2014r> (Accessed 25 January 2022).

19. Openko, I. A. (2013), "A comparative analysis of the publication of land cadastral data in foreign countries and Ukraine", Zemleustrij, kadastr i monitorynh zemel', vol. 3, pp. 80—87.

20. Ievsiukov, T. and Openko, I. (2013), "An Inventory Database, Evaluation and Monitoring of Especially Valuable Lands at Regional Level in Ukraine", Elsevier, Procedia — Social and Behavioral Sciences, "GEOMED 2013" The 3rd International Geography Symposium June 10—13, Kemer, Antalya, Turkey, available at: <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877042814016619>. (Accessed 25 January 2022).

21. Ievsiukov, T. O. and Openko, I. A. (2013), "Monitoring is especially valuable land from the application of remote sensing and GIS technologies", Visnyk L'vivskoho derzhavnoho ahrarynoho universytetu: ekonomika APK, vol. 20 (2), pp. 231—242.

22. Openko, I. A. (2019), "Ecological and economic productivity of land use in Ukraine", Ahrosvit, vol. 13—14, pp. 44—52, available at: http://www.agrosvit.info/pdf/13-14_2019/8.pdf (Accessed 25 January 2022).

23. Openko, I. A. (2019), "Correlation analysis of the impact of the existing public administration system on forest land use in Ukraine", Ekonomika ta derzhava, vol. 7, pp. 55—62, available at: http://www.economy.in.ua/pdf/7_2019/12.pdf (Accessed 25 January 2022).

Стаття надійшла до редакції 04.02.2022 р.